

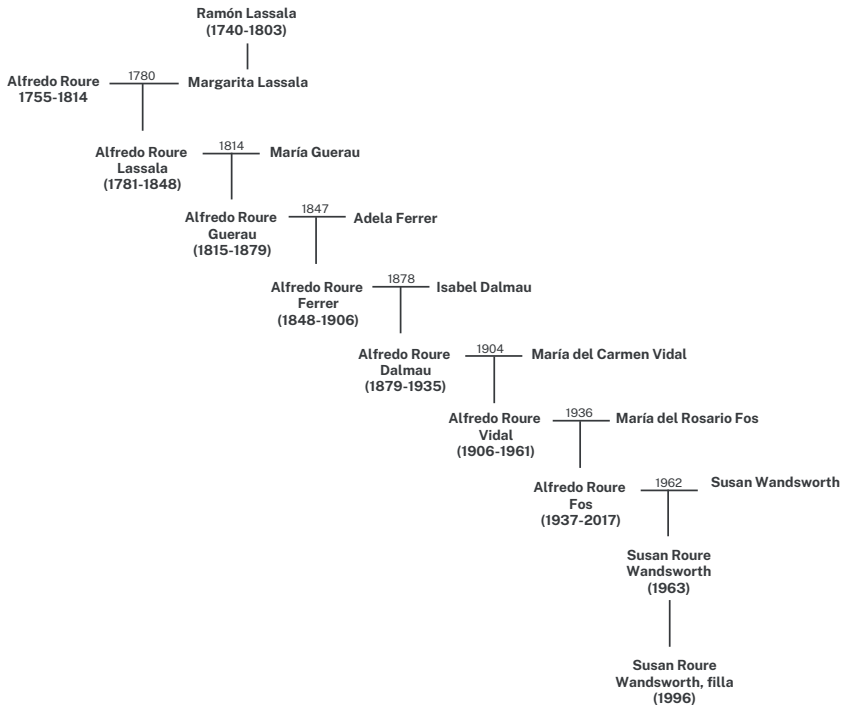
Sebastià Carratalà
La persistència
dels roures

L'ELÈCTRICA

bromera

Premi Ciutat d'Alcoi de Novel·la
Isabel-Clara Simó

ARBRE GENEALÒGIC

Mentre el sastre li prenia les mides, don Alfredo Roure Fos, amb posat de resignació i, alhora, d'arrogància, una arrogància que el caracteritzava fins i tot en situacions trivials com aquella, fitava, per damunt de les petites i allargassades ulleres recolzades a la punta del nas, la seua pròpia figura, grossa i baixa, reflectida en un gran espill.

—No se entretenga más de la cuenta, por favor.

—No se preocupe. Ya sabe que siempre lo hago lo más rápido que puedo.

No hi havia manera que s'avesàs a una rutina a la qual havia de sotmetre's amb certa regularitat, malgrat que, des de la infantesa, havia portat vestits confeccionats per bons sastres; sastres dels que a penes en quedaven; sastres de confiança, polits, educats, detallistes; sastres amb el coixinet de les agulles al braç i la cinta mètrica penjant del coll; sastres de nissaga de sastres; sastres que vestien els homes dels estaments poderosos de València; sastres que, tan bon punt un client entrava per la porta de l'establiment, sabien el que volia per la senzilla raó que tots demanaven el mateix: teles de qualitat, tall clàssic i exquisit, eficàcia, poques preguntes, cap mena de complicitat.

—Cuanto menos tiempo nos ocupe, mejor.

No s'hi acostumava, tot i que tenia setanta-cinc anys. Massa anys, pensava. Des d'en feia uns quants, estava convençut que hauria sigut millor morir-se més jove, quan encara conservava força i vigor, quan es trobava en la plenitud de la vida i controlava els seus afers. Igual que el pare, que faltà en el moment de més gran esplendor de la seua trajectòria. Íntimament ja s'havia confessat que havia perdut capacitats físiques i intel·lectuals, que el cos i els

reptes diaris se li escapaven de les mans. Intentava dissimular-ho tothora, tanmateix. Encara no li havia arribat l'hora de retirar-se dels càrrecs que ocupava.

Els seus vestits havien de ser exclusius, ningú no els havia de portar com ell, encara que fossen de la mateixa botiga. I no és que es consideràs presumit –bé, una mica, encara que la complexió no li ho permetés gaire–, és que aquests terns li corresponien per posició i dignitat, per classe. No una classe adquirida de nou ric, sinó una classe innata, natural, com deien els llepaculs que tenia al voltant i que haurien matat per tenir la mateixa classe, és a dir, la mateixa quantitat de diners, i que pensaven que, acostant-s'hi i afalagant-lo, podien aconseguir per contacte ni que fos un pessic de *classe*, i per la seua magnanimitat, existent només al cap dels aduldors, unes quantes monedes. Ell era el cap d'una il·lustre família de l'alta burgesia, una família culta, refinada, liberal i fins i tot valencianista. Ara bé, de parlar valencià poca cosa, quatre tòpics i alguna dita bròfega per caure en gràcia quan calia en determinats cercles polítics i culturals esquerrans i defensors de la identitat pròpia als quals fins i tot ajudava econòmicament –i se n'aprofitava, traient-ne sucosos interessos– sense que en transcendís.

Una estona després, l'espill reflectia una actitud pacient poc habitual en ell. La imatge el mostrava sense jaqueta i amb els pantalons cordats, a causa de la rodonesa de la cintura, més amunt del melic, just per davall del pit, i subjectats amb tirants. Hi destacaven la camisa, d'un blanc impol·lut, amb les inicials brodades al pit, els botons de puny amb brillants grossos i el coll emmidonat; la corbata de seda discreta i fina, triada per la dona; el rellotge suís banyat en or de vint-i-quatre quirats, i les sabates ben llustroses fetes a mida. Les mans pal·lides i pigoses, d'aspecte delicat, delataven que no havia hagut de maltractar-les en la seua vida. Ell s'encarregava de cavil·lar i manar, recordava a tothom contínuament. Al mig de la cara rodona i també pàl·lida i pigosa, coronada per una escassa cabellera pentinada enrere i llepada amb gomina, ressaltava un

nas contundent, ample i ple de petites venes roges, que semblava prendre vida pròpia quan reia a colps, com si s'ofegàs, o se sulfurava, cosa freqüent.

–¿Falta mucho?

–¡Un minuto y listo!

La paciència havia arribat al seu límit i el nas s'havia estremit. També havien tremolat les ulleres amb les quals mirava de prop; de lluny ho feia per damunt amb uns ulls diminuts i d'un color indefinit, apagat. Els llavis fins i esmoreïts havien estat ocults durant molts anys per una barba vuitcentista, d'almenys un pam de llargària, amb uns bigotis llargs i de puntes afilades. Una extravagància dins de l'àmbit social al qual pertanyia que el distingia de la resta d'homes i que mantingué fins que per votació familiar –nets petits inclosos, que l'avi esglaiava– es decidí que calia que es rasuràs aquella mata de pèl que li atorgava un aire bohemí, de pintor impressionista, quan en realitat era el rei de les finances, i amb la qual s'havia fotografiat precisament amb el rei d'Espanya en una audiència concedida a la patronal al palau de La Zarzuela.

–¡A casa, Álvaro!

El xòfer, que l'esperava dins del cotxe aparcats en doble fila davant de la porta de l'establiment del carrer de Ciril Amorós, a l'Eixample, va arrancar de seguida i, conduint amb un elevat grau de temeritat, com li agradava que ho fes, el va portar fins a l'interior del pati principal del palau de la plaça de l'Arquebisbe, on residia la família i hi havia les oficines centrals de les seues empreses. Tan bon punt aturà el vehicle, en baixà sense dir res i es dirigí al seu despatx. Les tres secretàries, en veure'l, es remogueren una mica per tal d'adreçar la postura i el saludaren amb veu dolça i submissa. Don Alfredo Roure Fos respongué entre dents i passà per davant sense mirar-les.

La paret del fons del despatx, darrere de la gran taula, estava presidida per una reproducció d'una grandària considerable de la instantània amb el monarca. Als costats, col·locades a una distància

prudent, i a la resta de murs, hi penjaven un bon grapat de pintures abstractes pintades per ell mateix en el temps de lleure d'anys enrere. Unes obres nascudes de l'impacte rebut quan va contemplar l'obra dels expressionistes abstractes americans, especialment de Jackson Pollock, Willem De Kooning i Robert Motherwell, al Museu Guggenheim de Nova York en el viatge de noces, el 1963.

—¡Interesante y fácil de hacer!

—¡Pero si tu no has pintado nunca!

Segur que ho podia millorar, pensà. Poc després de tornar a València, don Alfredo Roure Fos es llançà a cor què vols a tacar llenços amb pintura industrial aplicada amb eines i materials de qualsevol mena: papers de diari, papers de vidre, tatxes, pintes, assecadors de cabell, caputxes de bolígraf, cartons, ganivets, martells..., fins i tot amb brotxes, pinzells i espàtules, i, òbviament, amb les mans. Els dies que s'hi dedicà foren els únics en què les usà per a alguna cosa que no li corresponia per naixença. I com en gaudia, d'empastifar les teles amb les mans.

Al pati posterior del palau, on s'havien instal·lat els novençans, sobre uns grans plàstics que cobrien el sòl, executava una dansa febril que durava hores entre els pots de pintura, els llenços escampats per terra i aquell conjunt d'estris. Pretenia convertir-se en un pintor expressionista abstracte de primer ordre i ningú no gosaria dir-li el contrari. Seguint els principis del moviment, que havia llegit al catàleg del Guggenheim, havia de mostrar les sensacions de manera directa. La tècnica no tenia cap importància, només era un mer instrument per assolir l'expressió desitjada.

—¡Verán estos americanos!

Una vegada que ho tenia tot preparat, es cabussava literalment dins de les teles, treballava pels quatre costats, sentia que esdevenia pura energia manifestant-se en remolins de formes i colors que naixien del seu interior, que posseïa una força desconeguda per a ell fins llavors. Aquelles obres sorgien de les seues mans de manera espontània, sense retocs, d'una embranzida, en sessions en les quals,

a causa de la concentració, entrava en un estat d'èxtasi. Els dits, les ungles, les mànegues de les camises, qualsevol objecte a l'abast, resultava profitós per plasmar una gestualitat violenta i espasmòdica que recorria tota la superfície pictòrica com un rampell, que es torçava i es creuava, que es superposava, que ratllava i gratava, que desapareixia i tornava a ressorgir... Quan ja es trobava en acció, sense aturador, trepitjava la pintura encara humida, es gitava damunt, es fregava i rodolava per aconseguir, segons afirmava ell mateix, textures i grafismes inesperats, sorprenents, impactants i trencadors.

—¿Has visto esto, Susan?

—*Yes, darling.*

Adesiara la dona aguitava als balcons del pati i observava, consternada, aquell geni artístic en plena inspiració pràcticament fora de si i enllefiscat fins a les celles. La roba vella que portava estava bruta de dalt a baix, fins als calçotets. Tot ell acabava convertit en una pintura, una pintura mòbil que pintava altres pintures.

Abandonar-se així a l'inconscient tenia un perill més profund: mostrar veritablement la seua visió del món, una visió que el delatava estèticament i moral. Tanmateix, quan sortia de l'estat d'alienació, no era capaç de valorar el resultat amb sentit crític. Allò que duia a terme no era qüestionat ni per ell ni pel seu entorn, malgrat que no tingués res a dir, que en realitat només fos una mala imitació de les formes de l'expressionisme abstracte que no tenia en compte el fons. Si alguna vegada en fou conscient, no arribà a expressar-ho amb la mateixa contundència amb què havia produït aquelles aberracions.

—Ni Pollock ni Motherwell ni De Kooning...

Al cap d'un temps, un gran nombre de quadres terribles es guardaven al garatge sense saber massa bé què fer-ne. I atès que els galeristes coneguts i alguns crítics als qui els els havia mostrat havien intentat salvar la situació el millor possible i fugir sense quedar gaire malament, Susan, decoradora per matar el temps, decidí penjar-los a totes les oficines i despatxos de les diverses empreses que l'espòs

comandava perquè els treballadors gaudissen de l'obra artística del seu cap suprem. I això que ell havia fet cas omís dels seus consells respecte a les combinacions de colors només per contradir el seu suposat bon gust. No obstant, en una cosa coincidien tots dos: amb la nova ornamentació s'estalviarien molts diners. Perdien, com sempre, els pobres assalariats, que a partir d'aleshores patirien la visió d'uns quadres estrafolaris que, a més de no tenir cap interès, els havia pintat algú a qui odiaven.

–*Perfect!* Estos aquí quedarán perfectos.

–Como tu digas, *darling*.

La dèria de la pintura abstracta fou una altra de les seues rareses tolerades i fins i tot aplaudides pels qui l'envoltaven. Allò que en una persona pobra es qualifica de follia, en una rica es considera extravagància. En el seu cercle social, aquestes excentricitats, aquests antulls, que havia mostrat des que havia heretat la fortuna familiar una mica abans de contraure matrimoni, es consentien per tractar-se d'un home poderós. Això no llevava, és clar, que es comentassen i fossen objecte de mofa a la seua esquena.

A més, quasi tots els integrants de l'estament al qual pertanyia ja pensaven que els havia menyspreat quan es casà amb una aristòcrata anglesa. Per a l'alta burgesia de la ciutat de València de principis dels anys seixanta del segle passat, ella era, sobretot, una estrangera. Tantes xiques decents, respectables, castes i educades que podia elegir als carrers de l'Eixample, tantes famílies que s'hi havien acostat per intentar traure un bon partit, i havia tornat d'estudiar a Londres amb una núvia que de diners en tindria, però virtuts, ves a saber, que a ningú no se li escapava com de desvergonyides eren les dones de la capital del Regne Unit de la Gran Bretanya, bressol de la permissivitat i el llibertinatge.

En realitat, la futura muller, que pertanyia al llinatge del baró Wandsworth, havia estudiat decoració i interiorisme en una prestigiosa acadèmia de la seua ciutat natal, una formació adequada per a una noia de bona posició a l'espera de trobar un bon partit amb

qui pujar a l'altar. Les carreres universitàries, que no havien entrat mai dins de les expectatives personals ni familiars, aprofundien massa en les matèries i requerien molt d'esforç, i ella no havia de dedicar-se a cap professió, amb l'embelliment de la seua futura llar ja en tindria més que suficient. Més encara si l'ocupació principal havia de ser la cura del marit i dels fills.

Les classes de dibuix de reproduccions de figures clàssiques de guix, el dibuix tècnic, la teoria i la pràctica del color, el modelatge en fang, la història del moble, la història de l'art..., omplien un horari acadèmic relaxat i amable, sense massa exigències, que compartia amb altres joves, unes joves que coneixien el seu destí, almenys a curt termini, i hi aspiraven amb deler, no desitjaven cap altra vida que aquella que tenien reservada per origen. Quin millor esdevenidor que un bon marit, una rècula de fills –que no criarien– i una casa exquisida? Si amb els estudis anteriors als millors col·legis privats de la ciutat havien adquirit una sòlida cultura general i una educació impecable, amb els que cursaven posteriorment completaven els coneixements necessaris per ornamentar el conjunt i convertir-se en dones preparades per a les relacions socials: una conversa correcta sobre art en el moment oportú i una mansió dissenyada amb gust on rebre les visites d'amics i coneguts distingits constituïa el complement imprescindible de qualsevol home d'estatus elevat. Al domini d'aquestes matèries s'havia d'afegir parlar francès i alguna altra llengua, però d'una manera superficial perquè, per enamorar algú, només calien elegància i bones maneres. La seua conducta no havia de mostrar cap tipus d'orgull, afectació o frivolitat, malgrat que això no es correspongués amb la veritat. Un assumpte tan seriós com el casament estava en joc i del resultat depenia la felicitat de la noia i dels pares i l'honor de la nissaga. Ambdues parts buscaven una aliança avantatjosa per donar el consentiment, res no es deixava a l'atzar.

Uns mesos després que es llicenciàs en Dret, don Alfredo Roure Fos marxà a Londres estudiar anglès sense ganances ni convenciment

que allò li aprofitàs de res. Les llengües no eren el seu fort; hi anava perquè era una exigència del pare, que veia com l'anglès avià seria imprescindible per als negocis. A la capital britànica, passà bona part del curs sense gaires contactes socials. El seu dia a dia transcorria entre les classes, que l'avorrien mortalment, i la reclusió a l'apartament d'una residència d'estudiants rics. Tanmateix, una mica abans que s'iniciàs The London Season, la temporada de festes de l'aristocràcia, al mes de maig, li arribà una invitació dels Cadogan –els diners invaliden les nacionalitats i qualsevol mena de prejudici– al ball de presentació en societat de les *debutantes* a la seua mansió del luxós districte de Mayfair. Tot i que l'esdeveniment oficial presidit per la reina amb què s'inaugurava The Season havia acabat pocs anys abans, la tradició continuava de manera privada. Una tradició en què les noies, elegants, desplegaven, sota l'atenta vigilància dels progenitors, els seus encants amb la intenció de guanyar-se l'estima dels joves assistents. Elles volien pensar que no sols importava la posició social, que els homes comprendrien i respectarien els seus sentiments, quan les reunions s'arranjaven per tal d'aconseguir enllaços convenients econòmicament i social. L'ostentació de la riquesa formava part d'aquell món, d'aquelles cases tan espectaculars, plenes de mobles costosíssims i criats amb uniforme traginant amb actitud servil amunt i avall per tal que res no fallàs, que els amfitrions i els convidats fruïssen amb despreocupació de les noves coneixences, de les conversacions i també dels xiuxiuejos, de les mirades directes i també de les furtives.

Mirades com la que, amb el cap inclinat, Susan Wandsworth li adreçà des de l'altre costat de la sala. Unes mirades d'aparença innocent que intentaven dissimular que sabia qui era, que ja l'havien informada de la fortuna que havia d'heretar aquell fill primogènit d'un president de banc. Ell s'atabalà, mai no havia cridat l'atenció pel seu físic i allà, tan lluny de València, pensava que amb prou feines el coneixien. A la seua ciutat ja li ocorria, que se li acostassen per conveniència, però a Londres... I tremolà per dins i per

fora, i s'aborronà, sense perdre el posat, això sí. Al contrari, així que s'adonà que aquella noia tan alta semblava que s'interessava per ell, es dreçà com un pal i es passà la mà pels cabells. Ni ella, la tercera de quatre filles, ni els seus pares, obsessionats per casar-les bé, podien desaprofitar aquella oportunitat. La tasca d'indagació sobre els possibles candidats havia estat exhaustiva, no podien fallar, encara els en quedaven dues, de filles fadrines i sense compromís. El parany per caçar el jove valencià a la cort anglesa havia de funcionar a la perfecció. L'empresa preveia el temps que ell hi havia de romandre i els llocs on podien trobar-se de manera fortuïta al principi i concertada després. Pares i parents propers i llunyans, amics de confiança i algun conegut anaven a participar en el dispositiu de conquesta amorosa o, millor dit, matrimonial. El pare d'ella, que després de molts anys ja s'havia refet de la decepció de no tenir un hereu, vista la situació dels negocis i les rendes, no podia consentir que l'operació fracassàs: havia de deixar ben col·locades les filles abans que no fossen massa grans.

Ella el mirà com si s'amagàs, com si s'averkonyís per haver descobert que li agradava; ell es quedà confós, atordit, sense atrevir-se a examinar-la directament, malgrat que ja l'havia ataüllada. Ella, després d'unes quantes llambregades, hi clavà els ulls; ell, ja sense temor a equivocar-se, també. La topada, sostinguda per ella, provocà que es ruboritzàs, una contínua flamarada li pujava del baix ventre a les galtes, i començà a suar tant que al cap d'uns minuts tenia la camisa xopa. No sabia com respondre a aquella situació, a penes coneixia ningú, encara no parlava anglès amb fluïdesa, no era cap expert quant a les relacions amb les dones i, a més, el seu cos havia reaccionat fatal i li produïa sensacions incòmodes, difícils de solucionar immediatament. Paralitzat en un extrem de la immensa sala amb una copa de xampany a la mà, pensà que havia de marxar de la festa, sentia que s'ofegava. Deixà la copa damunt d'una tauleta plena de canapès i, sense alçar la vista, es girà i eixí de l'estança.